

حضرت آیت‌الله جوادی آملی در پیامی به کنگره جهانی «فارابی و فرهنگ و تمدن اسلامی»

فارابی نه‌تنها معلم ثانی در تعلیم علم بلکه معلم اول نسبت به جمع سالم آرای اندیشمندان است

صدر دانسته و اظهار کردند: مطلب دیگر درباره فارابی، شرح صدر است. شرح صدر آن است که تا می‌تواند، کثیر را به وحدت برمی‌گرداند. آن جهات تفرقه را جدا می‌اندازد و آن اصل مشترک را یگانه می‌داند و این یگانه را، به یکتایی برگردانده و ه‌گونه کثرت را به وحدت برمی‌گرداند؛ مگر کثرتی که منشأ آن هوای نفس باشد. جناب فارابی این جمع بین علم حصولی و حضوری، جمع بین برهان و عرفان، جمع بین نظر و بصیر، جمع بین نگاه و دیدن و همه اینها را روی شرح صدری که داشت، جمع کرد و به یکجا رساند. البته شعب فکری سرچایش محفوظ؛ اما این شرح صدر می‌طلبد که بین اینها جمع بکند. معظمله با بیان اینکه فارابی در حوزه‌های اسلامی معلم اول است، خاطرنشان کردند: فارابی نه‌تنها معلم ثانی است در تعلیم علم، که معلم اول است در حوزه‌های اسلامی نسبت به جمع سالم آراء. ممکن است، کسی بین افلاطون و ارسطو جمع بکند، ممکن است بین عرفان و برهان جمع بکند، ممکن است بین عقل و نقل جمع بکند؛ ولی همه اینها جمع مکسر است. آنکه بین اینها جمع کرده است به جمع سالم و نه از عقل کاست و نه از نقل، نه از عرفان کم کرد نه از برهان، نه از شهود کم کرد نه از حصول، نه از نگاه کم کرد نه از دیدن، نه از نظر کم کرد نه از بصیر، ابونصر فارابی بود.

ایشان ادامه دادند: جامعیت و شرح صدر فارابی باعث شد که بین نظر افلاطون و افلوطین و ارسطو و اینها جمع بکند. این می‌شود معلم؛ یعنی او شیخ اشراق را تربیت می‌کند که بین عرفان و برهان جمع کرد، صدراالمثله‌ین را تربیت می‌کند که بین مشاء و اشراق و عرفان و برهان جمع و سائر حکما را هم تربیت کرده که به‌صورت جامعیت بپردازد. این معلم بودن؛ یعنی روش نشان دادن، در سطح کلی. رهبری کردن در سطح کلی. این امام فلاسفه بعدی است. این بزرگترین متفکر فلاسفه بعدی است.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی در بخش دیگری از این پیام بیان کردند: مطلب دیگری که جناب فارابی آورد، این بود که فرمود: انسان تا خودش آزاد نباشد، دولت و ملت را نمی‌تواند آزاد کند یا آزاد ببیند. آزادان انسان در این است که عقل حکومت کند، نه وهم و خیال. فرمایش مرحوم فارابی این است که این عقل تا می‌تواند، خیال و وهم را تربیت می‌کند تا خدمت‌گزار و شاگرد او باشند. فرمایش بلند جناب فارابی این است که عاقل مادامی که بیدار است، جلوی وهم و خیال را می‌گیرد؛ ولی اگر انسان بخوابد، در حال خواب عقل

نخستین کنگره جهانی «فارابی و فرهنگ و تمدن اسلامی»، با پیام حضرت آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی در مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم در تهران برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری شفقنا، حضرت آیت‌الله جوادی آملی در این پیام، ضمن تقدیر و تشکر از برگزارکنندگان این کنگره جهانی، بیان کردند: جریان کنگره بزرگداشت ابونصر فارابی خیلی وسیع و دامنه‌دار است. امید است که این تکرار بشود تا همه زوایای علمی این بزرگ حکیم و بزرگ‌متاله اسلامی، بیش از پیش، هم شناخته و هم ترویج بشود.

ایشان با بیان اینکه فارابی توحید الهی را از معرفت خود خدا شروع کرد، گفتند: قدمی که جناب فارابی برداشت، در بخش‌های علمی، از یکتایی خدا به یگانگی او پی برد؛ چون اصرار روایات دینی به‌برکت اهل بیت علیهم‌السلام است، خدا را به خدایی بنشاند. گره‌چ صدر و ساقه عالم آیت الهی‌اند، از خدا به خدا پی بردن بهترین راه است. جناب فارابی، توحید الهی را از معرفت خود خدا شروع کرد. از احد بودن و یکتا بودن و بسیط و صرف بودن، به وحدتش رسید؛ چون خدا صرف هستی است و هستی محض و «صرف الشئ» لا یثنی ولا یتکثر».

معظّم‌له اظهار کردند: این برهان توحیدی جناب فارابی که از احد بودن به واحد بودن، یعنی از یکتا بودن به یگانه بودن، از بسیط و صرف بودن به ناهت از شرکت پی بردن، این برهان ممتاز فارابی است.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی تصریح کردند: بیان نورانی علی‌بن ابی‌طالب علیه‌السلام در توحید حق، همین است که چون خدا ازلی است، نامحدود است [و] اگر نامحدود است، دیگر جا برای غیر نمی‌گذارد. این قدم اولی است که جناب ابونصر فارابی برداشت.

تعریف بلیغ علامه طباطبایی رحمته‌الله درباره فارابی
این مرجع تقلید افزودند: سیدنا الاستاد مرحوم علامه طباطبایی رحمته‌الله، درباره فارابی یک تعریف بلیغی داشت و می‌گفت: [اگر] مرحوم بوعلی با همه بلندقامتی‌هایش در میدان عقل و فکر و صدراالمثله‌ین با همه بلندپروازی‌هایش در عقل و فکر را با هم جمع‌بندی کنیم، عصاره‌شان می‌شود فارابی. نسبت به فارابی این‌قدر معتقد بودند.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی، یکی دیگر از شاخص‌های فارابی را شرح

انتقاد آیت‌الله‌العظمی سبحانی

از توسعه آپارتمان‌نشینی و مرتفع‌سازی در کشور

این مرجع تقلید با انتقاد از مرتفع‌سازی مسکن و توسعه آپارتمان‌نشینی، گفتند: در جمهوری اسلامی باید مشکل زمین حل بشود و جلوگیری از احیای زمین موات، قابل قبول نیست.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حضرت آیت‌الله سبحانی، در جلسه ستاد راهبری معماری و شهرسازی مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، با اشاره به مشکلات زمین و مسکن در نظام سابق، گفتند: مسکن، مسئله مهمی است که همواره گروهی از مردم در مضیقه هستند. در نظام سابق این مشکلات وجود داشت؛ اما لازم است، در جمهوری اسلامی مشکل زمین و مسکن حل بشود.

ایشان با گالیله از کسانی که از احیای موات جلوگیری می‌کنند و نمی‌گذارند، در آنها خانه‌سازی شود، افزودند: اراضی موات جزء افعال است و اختیارش دست ققیه عالی‌قدر جهان شیعه یا مقام معظم رهبری است. مشکلات باید حل شود. برخی زمین‌ها اسمش موات است؛ اما همچنان بایر مانده است؛ لذا باین بایر و موات فرق نمی‌گذارند و مشکل زمین را فراهم کرده‌اند.

معظّم‌له ادامه دادند: ما یک زمین بایر و یک زمین موات داریم. زمین بایر در اختیار کسی نیست و اختیارش با مالک قبلی است؛ اما زمین موات نباید به این حالت بماند؛ بله زمین موای موات است که در حیطه محیط زیست است، محل بحث ما نیست. لازم است برای انتخاب زمین در اختیار افراد، فکری شود که مشکل مسکن مرتفع گردد؛ اما امروز شهرسازی و شهرداری از یک طرف و اداره ثبت، از راه دیگر مشکلاتی را ایجاد کردند.

این مرجع تقلید، با انتقاد از ترویج مرتفع‌سازی مسکن و توسعه آپارتمان‌نشینی در کشور، خاطرنشان کردند: انبوه‌سازی‌هایی که اکنون ایجاد شده و ۱۰ طبقه می‌سازند، از نظر اخلاقی صحیح نیست. بچه‌هایی در این فضا حضور دارند که از همدیگر بیگانه هستند، نمی‌توانند بازی کنند، حرف بزنند و هر کدام در خانه خود محبوس هستند؛ لذا نمی‌شود، این بچه‌ها را تربیت دینی کرد.

آیت‌الله حسینی بوشهری «رئیس دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری» شد

در نخستین جلسه هیئت‌رئیس مجلس خبرگان رهبری با ترکیب جدید، آیت‌الله حسینی بوشهری به‌عنوان «رئیس دبیرخانه مجلس خبرگان» انتخاب شد. به گزارش خبرگزاری حوزه از تهران، نخستین جلسه هیئت‌رئیس مجلس خبرگان رهبری با ترکیب جدید، عصر چهارشنبه ۱۰ اسفند در تهران برگزار گردید.

در اولین جلسه هیئت‌رئیس خبرگان رهبری که یک هفته پس از اجلاسیه رسمی این مجلس و با ترکیب جدید تشکیل شد، بار دیگر وظایف و جایگاه مجلس خبرگان رهبری، مورد بحث و بررسی قرار گرفت. همچنین طبق بند ۲ ماده ۱۲ آیین‌نامه داخلی این مجلس، رئیس جدید دبیرخانه و کارپردازان فرهنگی و مالی – اداری با انتخاب اعضا تعیین شدند.

در این جلسه آیت‌الله حسینی بوشهری، به‌عنوان رئیس دبیرخانه و آیات محمدی اراکی و قمی نیز، به‌ترتیب به‌عنوان کارپردازان فرهنگی و مالی– اداری انتخاب و منصوب گردیدند. براساس آیین‌نامه داخلی مجلس خبرگان رهبری، انتخابات هیئت‌رئیس و کمیسیون‌های این مجلس که هر دو سال یکبار برگزار می‌شود، در یازدهمین اجلاسیه رسمی خبرگان رهبری که روزهای ۲ و ۳ اسفند سال جاری در تهران برگزار شد، انجام گردید. در ترکیب هیئت‌رئیس جدید مجلس خبرگان رهبری، آیت‌الله احمد جنتی به‌عنوان رئیس و حجت‌الاسلام والمسلمین سیدابراهیم رئیسی و آیت‌الله سیدهاشم حسینی بوشهری هم، به‌ترتیب نواب رئیس اول و دوم انتخاب شدند. آیت‌الله سیداحمد خاتمی و آیت‌الله عباس کعبی هم، مجدداً به‌عنوان منشی‌های هیئت‌رئیس مجلس خبرگان رهبری انتخاب گردیدند.

جزئیات تصویب آیین‌نامه تأسیس مجتمع‌های عالی حوزوی از سوی شورای عالی حوزه‌های علمیه

و تأیید شورای گسترش و حکم مدیر حوزه‌های علمیه، به‌مدت سه سال منصوب می‌شود و انتصاب مجدد وی بلامانع است.

• **اعضای حقیقی:** اعضای حقیقی هیئت امنا، به پیشنهاد مؤسس و تأیید مدیر حوزه‌های علمیه انتخاب می‌شوند. (بند ۸ ماده ۸)
• **اعضای حقوقی** (ماده ۱۲): نماینده مدیر حوزه‌های علمیه؛ مدیر حوزه علمیه استان محل تأسیس و فعالیت؛

۱. عدم رعایت مصوبات شورای‌عالی حوزه‌های علمیه و مقررات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه؛
۲. فقدان یکی از شرایط مقرر در ماده ۵ این آیین‌نامه؛
۳. عدم تأمین کیفیت مناسب آموزشی، پژوهشی و تربیتی؛
۴. عدم تأمین مناسب نیروی عملی و اجرایی؛
۵. عدم تأمین مناسب مالی؛
۶. تقاضای حداقل دو سوم از اعضای هیئت امنا؛
۷. احراز عدم نیاز به فعالیت مجتمع توسط مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.
* تغییر مجتمع عالی غیروابسته به مجتمع عالی وابسته، با تأیید شورای‌عالی حوزه‌های علمیه امکان‌پذیر است. (ماده ۳۲).

۱. مؤسس با هیئت مؤسس؛
۲. هیئت امنا؛
* **اعضای حقیقی:** اعضای حقیقی هیئت امنا، به پیشنهاد مؤسس و تأیید مدیر حوزه‌های علمیه انتخاب می‌شوند. (بند ۸ ماده ۸)
• **اعضای حقوقی** (ماده ۱۲): نماینده مدیر حوزه‌های علمیه؛ مدیر حوزه علمیه استان محل تأسیس و فعالیت؛
• یک نفر از پژوهشگران حوزوی متناسب با عرصه فعالیت‌های مجتمع؛
• دو نفر از مدرسان سطوح عالی؛
• مدیر مجتمع؛
• مؤسس.

۳. شورای مجتمع (ماده ۱۹): مدیر مجتمع؛
• مؤسس یا نماینده وی؛
• مدیران واحدهای زیرمجموعه؛
• نماینده مدیر حوزه‌های علمیه (یک نفر از اساتید با سابقه حوزه علمیه، متناسب با حوزه فعالیت‌های مجتمع)؛
• حداکثر دو نفر از مدیران گروه‌های علمی – تربیتی و مهارتی هر واحد زیرمجموعه.
۴. مدیر مجتمع.
مدیر مجتمع با پیشنهاد هیئت امنا

نیاز، تأمین هزینه‌های جاری و عمرانی و پرداخت حقوق و مزایای کارکنان، بر عهده مؤسس و هیئت امنای مجتمع خواهد بود.
* **مراحل تأسیس**
تأسیس مجتمع عالی غیروابسته، به درخواست اشخاص (حقیقی یا حقوقی) و موافقت شورای گسترش، صورت می‌پذیرد. احراز شرایط ذیل برای تأسیس این مجتمع، ضروری است:

• مجتمع باید حداقل شامل سه واحد آموزشی، پژوهشی، تبلیغی، فرهنگی و مهارتی باشد. (ماده ۱)
• مجتمع باید حداقل شامل یک واحد آموزشی و یک واحد پژوهشی باشد (با در عوض شامل دو واحد آموزشی و یا دو واحد پژوهشی باشد). (ماده ۱)
• متقاضی تأسیس باید شرایط مذکور در ماده ۵ این آیین‌نامه را دارا باشد و به‌تأیید شورای گسترش رسیده باشد. (ماده ۶)؛
در صورتی که متقاضی تأسیس، از اشخاص حقوقی است، باید دارای هویت حوزوی بوده و در مراجع ذی‌صلاح به ثبت رسیده باشد. (ماده ۷)؛
• واحدهای زیرمجموعه مجتمع باید، پیش از تأسیس، دارای مجوز فعالیت باشند. (ماده ۵)؛
• ارکان مجتمع عالی غیروابسته

• مجتمع باید حداقل شامل سه واحد آموزشی، پژوهشی، تبلیغی، فرهنگی و مهارتی باشد. (ماده ۱)؛
• مجتمع باید حداقل شامل یک واحد آموزشی و یک واحد پژوهشی باشد (با در عوض شامل دو واحد آموزشی و یا دو واحد پژوهشی باشد). (ماده ۱)
• متقاضی تأسیس باید شرایط مذکور در ماده ۵ این آیین‌نامه را دارا باشد و به‌تأیید شورای گسترش رسیده باشد. (ماده ۶)؛
در صورتی که متقاضی تأسیس، از اشخاص حقوقی است، باید دارای هویت حوزوی بوده و در مراجع ذی‌صلاح به ثبت رسیده باشد. (ماده ۷)؛
• واحدهای زیرمجموعه مجتمع باید، پیش از تأسیس، دارای مجوز فعالیت باشند. (ماده ۵)؛
• ارکان مجتمع عالی غیروابسته

۱. شورای مجتمع (ماده ۳۴)
• مدیر مجتمع؛
• مدیران واحدهای زیرمجموعه؛
• معاونان مجتمع؛
• نماینده مدیر حوزه‌های علمیه (یک نفر از اساتید باسابقه حوزه‌های علمیه، متناسب با حوزه فعالیت‌های مجتمع)؛
• حداکثر دو نفر از مدیران گروه‌های علمی – تربیتی و مهارتی هر واحد زیرمجموعه.
۲. مدیر مجتمع؛
• معاونان مجتمع؛
• نماینده مدیر حوزه‌های علمیه (یک نفر از اساتید باسابقه حوزه‌های علمیه، متناسب با حوزه فعالیت‌های مجتمع)؛
• حداکثر دو نفر از مدیران گروه‌های علمی – تربیتی و مهارتی هر واحد زیرمجموعه.

• **مجتمع عالی وابسته و غیروابسته**
مجتمع عالی حوزوی از جهت تأمین هزینه‌های مالی، به دو قسم وابسته و غیروابسته تقسیم می‌شود.
الف) مجتمع عالی وابسته
مجتمع عالی وابسته، مجتمعی است که هزینه‌های مالی آن، توسط مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه تأمین می‌شود.

* **مراحل تأسیس**
تأسیس مجتمع عالی وابسته به درخواست مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، موافقت شورای گسترش و تأیید شورای‌عالی حوزه‌های علمیه، صورت می‌پذیرد. (ماده ۳۲)
احراز شرایط ذیل برای تأسیس این مجتمع، ضروری است:

رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

با به خدمت گرفتن توان نهفته در حکمرانی، مسیر تمدنی طی خواهد شد

جامعه است، توجهی ندارند. به‌همین دلیل، علایم و امارات دسترسی به تمدن اسلامی را نزدیک می‌دانند.

وی ابراز کرد: البته برخی افراد با وجود اینکه تمدن اسلامی را برساخت حاکمیتی می‌دانند، تفسیر معتدل‌تری را ارائه می‌دهند؛ یعنی درست است که تقویت اقتدار حاکمیتی و به چنگ آوردن مؤلفه‌های قدرت، یک برساخت حاکمیتی و لازم است؛ ولی کافی نیست و وجه نرم‌افزاری هم، لازم دارد و آن، نهادسازی‌های متناسب با آن است. بر این اساس حاکمیت، باید در عینیت جامعه در حوزه روابط سیاسی، اقتصادی، نظامی و… برای تمدن اسلامی نهادسازی کند.

حجت‌الاسلام والمسلمین واعظی تأکید کرد: حتی این تفسیر معتدله‌که تمدن‌سازی نوین

می‌تواند، یک جامعه را تمدن کند؛ یعنی وقتی سخن از تمدن اسلامی به میان می‌آید، باید مؤلفه‌های قدرت اعم از اقتصادی، نظامی، تسلط هژمونیک بر منطقه و حوزه روابط سیاسی تا اطاعت‌پذیری از نظم اجتماعی حاکم و تقویت انقیاد اجتماعی نسبت به نظام سیاسی شکل بگیرد.

این استاد حوزه و دانشگاه اظهار کرد: این بار داریم، امر تمدن و تمدن‌سازی را برساخت حاکمیتی می‌داند؛ یعنی سمت و سوی مطالبه تأسیس تمدن اسلامی متوجه حاکمیت است. شاید گفته شود، ما متفکری را نمی‌شناسیم که تمدن نوین اسلامی را این‌طور تئوریزه کرده باشد؛ ولی این پارادایم در ذهن کسانی وجود دارد که تمدن اسلامی را مطرح می‌کنند و به حوزه فرهنگ و اینکه بار اصلی تمدن بر دوش

حجت‌الاسلام والمسلمین واعظی، ۷ اسفند در مراسم رونمایی از سایت امنا (سامانه تمدن نوین اسلامی) در قم، گفت: بنده پیشنهادی در حوزه مطالعات تمدنی دارم که مبتنی بر تحلیل بنده با موضوع تأمل انتقادی بر اقتدارگرایی در عرصه تمدن و دفاعیه بر رویکرد فرهنگ‌گرایانه به تمدن نوین اسلامی است. وقتی سخن از ایجاد تمدن نوین اسلامی می‌گوییم، پارادایمی در اذهان برخی افراد وجود دارد و آن این است که فرایند ایجاد تمدن اسلامی، عمودی و از بالا به پایین است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، وی بیان کرد: اگر اقتدارگرایی حاکمیتی و توان نهفته در حکمرانی، به‌خوبی به خدمت گرفته و با اقتدار توأم شود، مسیر شکل‌گیری تمدن طی خواهد شد. به‌تعبیر دیگر تحقق مؤلفه‌های قدرت

اینکه در ایران بعد از مشروعیت، پارلمان و مردم‌سالاری وجود دارد، گفت: چون فرهنگ سیاسی نخبگانی و عمومی ما نسبت به مقتضیات و لوازم این امور، کماهو حقه همراه نشد، اشکال ایجاد شد؛ مثلاً مجلس دوره رضاخان و قاجار، فقط نمایش دموکراسی بود؛ اما بعد از انقلاب، قدم‌های استواری در عرصه مردم‌سالاری برداشته شد که با قبل از انقلاب قابل مقایسه نیست؛ ولی بازهم در عرصه مردم‌سالاری دینی و فرهنگ نخبگانی و عمومی، با وضع مطلوب فاصله بسیاری داریم. وی تصریح کرد: باید رویکرد فرهنگ‌گرایانه به تمدن نوین اسلامی داشته باشیم و این رویکرد مرکز نقل امر تمدنی را بر دوش جامعه گذاشته است و دعوت اصلی را متوجه فرهنگ‌سازی می‌کند. البته مسئله کارکردهای حاکمیت، سر جای خودش قرار دارد و آن هم، باید وجود داشته باشد؛ ولی بار اصلی را باید فرهنگ مردم و باور آنها به دوش بکشد و ایجاد چنین کاری و تولید ادبیات برای آن، زحمت فراوانی

اسلامی را فقط در مؤلفه‌های قدرت و اقتدار نمی‌داند و حتی به فرهنگ هم توجه دارد، واجد مشکلی است و آن اینکه اگر نهادسازی‌ها در بستر جامعه با جهات انگیزشی و همراهی با باورهای مردم و نظام ارزشی مردم نباشد، مانا و پایا نیست و تأثیر و عمق اجتماعی نخواهد داشت؛ مثلاً در تمدن غربی تا وقتی که اعتنا به حقوق بشر و رفع تبعیض جنسیتی و نژادی و مقوله فقر، وارد فرهنگ آنان نشد، نهادسازی در بستر عینی جامعه رخ نداد.

این استاد دانشگاه باقرالعلوم علیه‌السلام، با بیان

دارد و محققان باید به این سمت پیش بروند. البته فرهنگ حاکمان و تصمیم‌گیران هم باید تمدنی شود. در مسئله وجوه تمدنی، که کانون و مرکز نقل است، کار اصلی اصطیاد پیام‌های تمدن‌ساز اسلام دانسته می‌شود که مخاطب آن، فطرت آدمی است. رئیس دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم بیان کرد: اگر بخواهیم کار عمیق تمدنی در حوزه فرهنگ کنیم، باید دریابیم که پیام‌های قرآن و دین و پیام‌های توحیدی و جامعه‌ساز دین چیست؟ گاهی مطالعات تمدنی را به‌صورت فرمالیته در نظر می‌گیریم؛ مثلاً از تمدن اسلامی و مطالعه درباره اینکه چگونه می‌تواند، سازوکار تحقق تمدن را فراهم کند، بحث می‌کنیم؛ ولی دعوت من به لایه عمیق‌تر این مطالعات است و آن اینکه پیام دین، معطوف به عدالت و کرامت انسان و حقوق دیگران و معنویت و خداآوری را استخراج کنیم و ارائه دهیم. وقتی جامعه اسلامی پدید خواهد آمد که پیام‌ها در عینیت مناسبات اجتماعی شکل گرفته باشد.